

*ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА
КОСОВСКА МИТРОВИЦА*

**38220 КОСОВСКА МИТРОВИЦА
УЛ.ЦАРА ДУШАНА БР.10
Тел. 028/497-031, Тел/факс 028/497-044
E-mail: pskm@open.telekom.rs
Сајт: psss.rs**

ПОЉОПРИВРЕДНИ БИЛТЕН

Број VIII бесплатан примерак
АВГУСТ 2018. Косовска Митровица

САДРЖАЈ БИЛТЕНА

РАТАРСТВО

- Вађење и складиштење кромпира– Зоран Милосављевић дипл.инж.

ВОЋАРСТВО

-Берба купине и даља манипулација плодовима – Љиљана Гвоздић дипл.инж.

СТОЧАРСТВО

-Дефекти љуске конзумних јаја – Косовка Јакшић дипл.инж.

ЗАШТИТА БИЉА

- Сузбијање штеточина у органској производњи поврћа – Синиша Недељковић дипл.инж.

ЦЕНЕ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА ПРЕУЗЕТИХ ИЗ СТИПС – а

Поштовани пољопривредни произвођачи посетите интернет страницу www.agoropuda.com, а уколико Ви желите да понудите свој производ на продају обратите се нама.

АГРОПОНУДА – БЕРЗА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА СРБИЈЕ

ВАЂЕЊЕ И СКЛАДИШТЕЊЕ КРОМПИРА

Временске прилике у току вегетационог периода умногоме опредењују дужину и квалитет чувања кромпира. Сушна година са изразито топлим летом условљава добијање физиолошки старих кртола које имају краћи период мировања (клијају већ крајем септембра или чак и у пољу) стварајући веће губитке. Ово је изражено нарочито у равничарским реонима. У брдско-планинском подручју максималне летње температуре ретко прелазе 25°C, тако да се из тих реона добијају кртоле које имају дужи период мировања (веома важно за семе кромпира).

Сорте се такође доста разликују по особинама чувања. Неке имају кратак период мировања, као што су Јерла и Кондор, док је код других дужи (Дезире, Агрија, Адора).

Кромпир се вади када су кртоле у пуној зрелости, односно када је покожица потпуно очврсла и не гули се. Након природног одумирања и сушења циме, треба сачекати десетак до петнаест дана да покожица кртола потпуно заврши свој развој. Пре вађења треба проверити да ли је покожица потпуно очврсла или се још љушти. Механизовано вађење је једини рентабилни начин на већим површинама. Нива за механизовано вађење треба да буде добро очишћена од камена и корова како би се кромпир што мање повређивао и да не дође до застоја у раду. Комбајни имају највећи учинак у раду, али се код нас врло ретко користе због величине парцела и високе цене. Ротационе једноредне вадилнице повређују кромпир. Вадилнице са осцилирајућом решетком тешко истресају земљу, такође оштећују кромпир нарочито ако у њиви има више камена. Највише су у употреби **једноредне и дворедне вадилнице** са покретном траком.

Кромпир треба вадити по лепом и сувом времену, да би се кртоле боље просушиле и да би отпала сувошна земља. Вађење по великим врућинама као и по хладном времену није добро због повређивања кртола. Ако се кромпир сакупља у тракторску приколицу не сме се бацати са велике висине (више од 40 цм), да не дође до повређивања кртола. При квалитетном вађењу долази до мањих губитака током складиштења кромпира.

Кромпир се може чувати у траповима, подрумима, савременим складиштима, складишта за расути кромпир и у систему бокс палета.

Трапови се користе када не постоји ниједан други начин за чување кромпира. Могу бити подземни, полуподземни и надземни. У нашим у словима су најпогоднији надземни трапови. Трап се формира од призма кромпира ширине од 1,5 метара, висине око 1,2 метара и потребне дужине. Покрива се слојем сламе од 25 сантиметара, а затим слојем земље дебљине 30 см. У подножју трапа поставља се вентилациони канал који служи за проветравање док температуре не падне испод нуле, а онда се затвара.

Подруми су већ делимично укопани у земљу и у зимским условима обезбеђују основне услове за регулисање температуре и влажност ваздуха. Уз релативно мале издатке у подрум се може уградити систем за вентилацију по сличном принципу како нсе то ради у савременом складишту.

Савремена складишта су она која могу да обезбеде потребне услове температуре и влажности ваздуха, механизовано пуњење и пражњење, уз минималне повреде и губитке у току чувања кртола и до девет месеци.

Складишта за расути кромпир су са аспекта искоришћавања складишног простора најбоље решење. Код овог начина складиштења гомила не сме да буде виша од 4-5 метара како би се од повреда, због велоког притиска сачувале кртоле ближе поду.

Систем бокс палета обезбеђује најлакшу манипулацију и вентилацију па се највише користи код складиштења семенског кромпира али је веома погодан и за меркатилни кромпир и лук.

У току чувања долази до губитака у тежини и квалитету кромпира. Ти губици настају због испаравања воде преко pokožице и услед дисања. Због ова два фактора кромпир вађен у јесен има губитке у првом месецу складиштења 2-3%, а у наредна четири месеца 0,5-0,8%. Касније у априлу и мају могу да износе и до 3-5% месечно, посебно у време клијања.

Проветравање складишта ¹ се обавља спољним ваздухом који се убацује током ноћи или рано ујутро (када је нижа температура и висока влажност).

Оптималне температуре за чување кромпира у складишту су: за семенски кромпир 2-4 степена, за кромпир за прераду и чипс 7-10 степени а за кромпир за прераду и помфрит 6-8 степени. Оптимална влажност ваздуха у складишту је 92-95%.

Саветодавац ратарства – повртарства Зоран Милосављевић

Берба купине и даља манипулација плодовима

Берба купине представља важан период производње, те јој око организације и извршења треба посветити пажњу. Плодови не сазревају истовремено, нежни су са израженом респирацијом, немогућношћу дозревања после бербе, што значи да је потребно брати из више махова пробирно, како би се остварили високи приноси, на пример сваки други дан или сваки ако су температуре високе, па се праве дуже подневне паузе. Зависно од сорте берба може да траје 30 до 40 дана. Најбољи приноси се остварују ако се бере ујутру, када се роса осуши, и пре него што наступе високе температуре. Пожељно је користити привремени хлад, са што бржим транспортом обране купине из засада до хладњаче, зато што сваки сат кашњења одлагања плодова у хладњачу после бербе умањује дуготрајност плодова за отприлике један дан.

Оптимално време бербе се одређује на основу зрелости плода, намене и предвиђеног транспорта, органолептички по достигнутој крупноћи, интензивној црној боји, сјају pokožице, укусу и чврстоћи. Ако су плодови намењени станој употреби или замрзавању потребно их је брати у пуној зрелости, када су плодови најквалитетнији, најукуснији, најароматичнији, најобојенији, или 1 до 3 дана пре када је тржиште удаљено. Бербу никако не спроводити ни прерано ни прекасно, зато што плодови остају у првом случају слабије обојени, неукусни, кисели, а у другом презрели са слабијом могућношћу чувања.

Собзиром да су плодови нежни, треба их брати пажљиво, како неби дошло до механичких оштећења, при чему не долази само до погоршања тржишне и органолептичке вредности плода, већ настале промене убрзавају биохемијске и микробиолошке промене, што утиче на брже кварење плода. На нашем терену берба се обавља ручно, при чему се влажни плодови не беру, зато што су подложни труљењу и

слепљивању. При самој берби треба одмах вршити класирање плодова, зато што купина не подноси претресање. Најбољи плодови се беру за свежу потрошњу и за дубоко замрзавање (rolend), остали плодови се беру за прераду. Амбалажа мора да буде чиста, по потреби дезинфикована, нешкодљива за људско здравље. Купине треба у што краћем року стављати у климатизоване услове хладњаче, пропуштањем хладног ваздуха преко палета са плодовима, а даље процес чувања иде по стандардима, како неби долазило до дехидратације. Гајбице би требало транспортовати на палетама, не допуштајући при том да леже на поду приколице, или додирују страну приколице, како би се обезбедио проток ваздуха. Током бербе и након ње је неопходно спроводити мере добре хигијенске праксе.

Саветодавац воћарства и виноградарства Љиљана Гвоздић

ДЕФЕКТИ ЉУСКЕ КОНЗУМНИХ ЈАЈА

Квалитет љуске јајета је данас највећа брига свих учесника у живинарској производњи, како произвођача конзумних јаја, тако и произвођача јаја за насад. Да би се побољшао квалитет љуске јаја више пажње мора да се посвети исхрани носилца и њиховим потребама у појединим храњивим материјама, посебно минералима и витаминима.

Велике пукотине – Под овим недостатком подразумевају се сви велики ломови и рупе на љусци, односно пробушена опна љуске. 1-5% од укупно произведених јаја има овај дефект. Узроци су старост кокоши, лоша исхрана, слана вода, заразни бронхитис, високе температуре, механичка оштећења изазвана кљуновима и ножним ноктима као и нередовно сакупљање јаја.

Танколинијска напрслина – Овај дефект се обично појављује на ширем делу јајета и врло се тешко открива. Добро просветљавање и лупкање по јајету могу бити врло ефикасни у откривању напрслине. Обим појаве је 1-3%. Узроци појаве су старост кокоши, лоша исхрана, заразни бронхитис, слана вода, високе температуре, лоша конструкција кавеза и нередовно сакупљање јаја.

Звездаста напрслина – Овај дефект у облику звезде се често тешко уочава јер је врло танка напрслина, која се од тачке удара звездасто шири. Обим појаве је 1-2%. Узроци овог дефекта су као и у претходном дефекту.

Јаја са танком љуском или без љуске – проценат оваквих јаја је од 0,5% до 6%. Углавном се оваква јаја појављују код кокоши која проносе, посебно код кокоши која су рано достигле полну зрелост. Неке кокоши продуже да носе јаја са танком љуском. Узроци овог дефекта су: узнемиравање кокоши, лоша исхрана, слана вода, болести (инфективни бронхитис).

Храпава љуска – Јаја са овим дефектом имају делове љуске који су грубе структуре неуједначено распоређене по површини љуске. Нормално појављивање овог недостатка је мање од 1%. Може бити више оваквих јаја при раном проношењу као резултат дупле овулације, где је једно јаје без љуске, а друго са љуском као шмиргл-папир. Узроци су заразни бронхитис, промене светлосног режима и недостатак воде за напајање.

Јаја деформисаног облика – Љуска оваквих јаја се разликује од нормалног облика. Ту припадају и јаја са равним странама или са неравнинама у облику жљебова и ребара, као и превелика и округла јаја. Узроци су заразни бронхитис, стрес, узнемиравање и пренасељеност.

Равнострана јаја – Обично се каже да су јаја равнострана када је део љуске раван или засечен, а остали део наборан. Нормално појављивање овог недостатка је 1% од укупне производње. Јаја са таквим дефектом носе кокоши у раној фази носивости, а могу бити

резултат двоструке овулације. Узроци су заразни бронхитис, узнемиравање и стрес, пренасељеност и промене у светлосном режиму.

Јаја са покривеном пукотином – Јаја са овим дефектом љуске имају жљебове и неравне површине љуске због неправилног депоновања калцијума. Углавном се налазе на шиљастом крају јајета. Овај дефект настаје у последњим сатима светлосног периода или у првим сатима мрака. Постотак јаја са овим дефектом повећава се с узрастом кокоши, тако да кокоши у 35. недељи носе 1% а у 60. недељи и до 9% таквих јаја. Могући узроци су стрес, узнемиравање, програм осветљавања, пренасељеност и болести.

Бубуљичаста љуска – Бубуљице су мале грудве калцификованог материјала на љусци које могу да се сломе без оштећења љуске. Неке од њих када отпадно остављају мале рупице на љусци. Узроци су узраст кокоши, лоша исхрана и болести.

Јаја снешена у поподневном периоду имају бољи квалитет љуске у односу на јутарња. Наиме, главни извор калцијума у храни носиља је ситно млевени кречњак, креда. Формирање љуске се одвија током ноћи када кокошке мање или уопште не конзумирају храну, па потребе у калцијуму нису довољно подмирене.

Саветодавац сточарства Косовка Јакшић

Сузбијање штеточина у органској производњи поврћа

Како је у органској производњи поврћа ограничена употреба многих пестицида, у заштити поврћа од штеточина неопходно је применити мере које искључују њихову употребу.

Један од најчешћих проблема у производњи органског поврћа је и појава лисних ваши које нападају многе културе. Постоје биљке које су вашима привлачније од културе коју гајимо. Те биљке се могу садити међу биљкама, и на тај начин смањити њихов број у гајеној култури. На пример, садити салату и боб међу јагоде. Ваши ће се преселити на салату и боб, а јагоде ће остати неоштећене. Једна од мера је примена препарата на бази пелина. Потопити 300 грама свежих листова и цветова пелина и ли 30 грама сувог пелина у 10 литара воде. Оставити пелин да се натапа у води 2-3 дана, и након тога течност опрскати биљке. Ово средство је ефикасно и у сузбијању рђе, мравца и гусеница.

Ако се у купусу после прегледа уоче полегла јаја и испиљене гусенице великог и малог купусара, листове са полеглим јајима и скупљене гусенице уклонити са парцеле и уништити их. Као превентивна мера појаве лептира у усеву може се применити и сетва конопље, кудеље или садња парадајза између редова купуса, јер лептири купусара не воле и избегавају њихов мирис.

Осим купусара купус нападају и купусне совице (напада још 80 врста биљака) и наносе знатне штете у усеву. У циљу сузбијања лутки које презимљују у земљишту потребно је на већу дубину искултивирати земљиште и на тај начин избацити их на површину где ће бити храна птицама. Гусенице совице могу да се сузбијају мацератом дувана и чичка, ферментисаним екстрактом драгољуба и уварком пелина. Природни непријатељи су им кос, жаба, кртица и шишмиш, па је пожељно у близини усева створити заштитне појасеве који су погодни за живот и развој ових грабљивица.

Бувачи су штеточине које осим купуса нападају све врсте из породице красташица (кељ, карфиол, келераба). Умањивање напада у расађеном купусу можемо решити на тај начин да у раним јутарњим часовима заливамо расад, јер бувач не подноси воду и влагу. Приликом ницања леје посипати голубијом, кокошијом или коњском балегом,

пепелом од каменог угља или дрвета. Одличне резултате даје кувани пелин и дуван и њима прскати. Мође се направити и раствор од голубије или кокошије балеге, исецканих биљака пелина и исецканог и изгњеченог белог лука. Све те састојке измешамо и оставимо 48 часова, након тога заливамо расад.

Кромпирова златица је једна од најзначајнијих штеочина кромпира и постоје различите методе заштите без употребе пестицида. Да би те мере биле ефикасне са заштитом треба почети већ у пролеће. Најважнија мера је да се мора поштовати плодоред и да се кромпир не сади на истој парцели барем 4 године. Након садње кромпир, у чашице од јогурта треба ставити свеже огуљену кору кромпира, али тако да 1/3 чашице буде испуњена. Овако припремљене чашице треба закопати између редова кромпира и то тако да је ивица чаше у равни са површином земљишта. Након 3-4 дана треба обићи чашице и покупити инсекте који су у њу упали. Редовно мењати кору кромпира када се осуши. Кромпирове златице не могу да поднесу мирис труле луковине црног лука. Приликом садње може се ставити луковина, она ће трулити и мирисом терати златице. Биљне врсте као што су рен, камилица и пасуљ својим мирисом одбијају златице. Оне не подносе ни мирис четинара, а нарочито бора. Уситњена кора бора може се расути између биљака или се може направити препарат од борових иглица. Биљке кромпира се такође могу малчирати копривом. Та биљка, својим жарешим длачицама, спречава златице да се увуку у земљиште током најтоплијег дела дана. Од механичких мера најефикасније је ручно уклањање ларви и одраслих инсеката са биљака и њихово уништавање ван усева спаљивањем. Може се користити и употреба специјалних тракторских усисивача, који вакуумом усисавају ларве и одрасле јединке са листова.

Саветодавац заштите биља **Синиша Недељковић**

**ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА, ГРОЖЂА И ПОВРЋА – ЗЕЛЕНЕ ПИЈАЦЕ
ЗА ПЕРИОД ОД 30.07.- 06.08.2018. ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА**

Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	140	100	100
Јабука (остала)	100	60	90
Лимун	300	260	-
Поморанџа	200	-	150
Крушка	150	80	90
Малина	300	150	150
Шљива	80	40	40
Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	80	70	50
Кромпир	80	50	50
Паприка-шиља	120	80	70
Лук црни	80	70	50
Парадајз	80	60	50
Тиквице	70	50	40
Шаргарепа	100	100	100

ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА, ГРОЖЂА И ПОВРЋА – КВАНТАШКЕ ПИЈАЦЕ ЗА ПЕРИОД ОД 30.07.- 06.08.2018. ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	85	90	85
Јабука (остала)	55	60	60
Лимун	180	250	220
Поморанџа	90	110	110
Крушка	65	70	60
Малина	170	-	-
Шљива	50	40	20

Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	40	40	40
Кромпир	40	40	35
Паприка- шиља	60	60	50
Лук црни	40	40	40
Парадајз	55	40	40
Тиквице	30	30	30
Шаргарепа	70	70	80

ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИВЕ СТОКЕ НА ПИЈАЦАМА ЗА ПЕРИОД ОД 30.07.- 06.08.2018. ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (дин/кг)	Тежина/ узраст	Раса	Београд	Краљево	Ниш
Двиске	све тежине	све расе	220	150	-
Јагњад	све тежине	све расе	250	220	260
Јарад	све тежине	све расе	-	160	-
Јунад	350-480кг	СМ	-	-	-
Јунад	>480	све расе	260	-	250
Козе	све тежине	све расе	150	-	-
Крава за клање	све тежине	СМ	-	160	-
Крмаче за клање	>130кг	све расе	-	120	-
Овца	све тежине	све расе	160	120	-
Прасад	16-25кг	све расе	230	180	180
Телад	80-160	СМ	-	500	-
Товљеници	80-120	све расе	170	150	140
Товљеници	>120кг	све расе	-	120	120
Шиљежад	све тежине	све расе	220	-	-

ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИТАРИЦА ЗА ПЕРИОД
ОД 30.07.- 06.08.2018. ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (дин/кг)	Београд	Краљево	Ниш
Кукуруз	24	25	25
Пшеница	20	25	20
Сточни јечам	20	24	-
Сточно брашно	20	-	-

www.stips.minpolj.gov.rs

www.agoponuda.com

AGROPONUDA
BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SRBIJE
